

Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarına Karşı İptal Davası

GİRİŞ

Bu çalışmada anonim ortaklıklarda genel kurul kararlarına karşı iptal davası konusu incelenmeye çalışılmıştır. Anonim ortaklıkların zorunlu organlarından biri olan genel kurul kararlarının iptali davalara uygulamada sıkça rastlanmaktadır.

Genel kurul kararlarının iptali TTK'nun 381. md.si hükmü ile tek bir madde halinde düzenlenmiş iken TTK'da genel kurul kararlarının iptali 445.md. ve 446. md.sinde daha açık bir şekilde iki madde olarak düzenlenmiştir. Genel kurul kararlarının geçersizlik hali baştan itibaren sakatlık doğurmayacak nitelikte ve ancak belli sürelerde ileri sürülebilecek ise iptal yaptırımını söz konusu olmaktadır.

Bu çalışmada genel kurul kararlarının iptali, iki bölüm halinde incelenmiştir. Kanunun sistematığıne uygun olarak birinci bölümde genel kurul kararlarının iptal sebepleri, ikinci bölümde iptal davası incelenecektir. Çalışma içerisinde Yargıtay kararları, öğretideki görüşler tartışılmaya çalışılacaktır. Sonuç kısmında değerlendirme ve görüşlerimiz belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL KURUL KARARLARININ İPTAL SEBEPLERİ

A. GENEL OLARAK

Genel kurul, pay sahipleri veya temsilcilerinin kural olarak usulüne uygun olarak bir çağrı veya çağrıda bulunan gündem maddelerini görüşmek ve karar bağlamak üzere bir araya gelmesiyle toplanan bir organdır. Genel kurul ortaklığın karar ve irade organıdır. Genel kurul kararları, hukuki bir sonuç doğuran irade beyanı olmaları nedeniyle hukuki işlem niteliğindedirler. Genel kurul kararlarının hukuki işlem olması konusundaki tartışmalı husus, kararın tek taraflı veya çok taraflı hukuki işlem olup olmadığıdır. Genel kurul kararlarının tek taraflı olduğunu ileri sürenler, iradenin bir bütün anonim şirkete ait olduğuna dayanmaktadırlar. Çok taraflı hukuki işlem olduğunu ileri sürenler ise iradenin meydana gelişini dikkate almakta ve tüzel kişilerin iradesinin kanuna ve esas sözleşmeye uygun olarak toplanan genel kurulda hukuken geçerli oylama sonucunda oluştuğunu belirtirler. Moroğlu ve Pulaşlı çok taraflı hukuki işlem niteliğinde olduğu görüşündedirler.

Genel kurul kararlarının varlık ve geçerlilik kazanması için gerekli olan şartlar kanunun çeşitli hükümlerinde düzenlenmiş olup, bir karar, kanun hükümlerine ve kanuna uygun olarak düzenlenmiş olan şirket ana sözleşmesine aykırı olması halinde hukuken sakatlanır. Hukuki sakatlık ihlal edilen hukuk kuralına göre; yokluk, butlan, iptal davası ve askıda hükümsüzlük olarak dört çeşittir.

Hükümsüzlük hallerinden olan iptal edilebilirliğinin ileri sürülebilmesi için öncelikle genel kurulun aldığı bir kararın varlığına ihtiyaç vardır. Genel Kurulca alınan kararın kanuna, ana sözleşmeye veya dürüstlük kuralına aykırı olması gerekmektedir.

TTK'nunun 445. md.sinde genel iptal sebepleri düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre, genel kurul kararlarının iptali;

*kanuna,

*esas sözleşmeye veya,

*dürüstlük kurallarına aykırılık (MK m. 2),

nedenlerinden dolayı mahkemeden talep edilebilir. İptal isteminin, kararın alındığı tarihten üç ay içinde ileri sürülmesi gerekir.

B. İPTAL DAVASININ MADDİ HUKUKA İLİŞKİN KOŞULLARI

1. Genel Kurul Kararının Mevcut Olması

Anonim ortaklıklarda kararların alınmasında kural olarak oyçokluğu ilkesi geçerlidir. İptal talep hakkının kullanılabilmesi için öncelikle ortada bir genel kurul kararı olması gerekmektedir. Genel kurul kararları içerisinde, red kararlarının, azınlık pay sahibi kararlarının, imtiyazlı pay sahipleri kurulu kararlarının da gireceği kabul edilmektedir. Kısaca açıklamak gerekirse; genel kurulda alınan red kararları iptal davasının konusunu oluşturabilir. Örneğin; TTK'nunun 424. md.si kapsamında yönetim kurulu üyelerinin ibraları sonucunu doğurmamak koşulu ile bilanço, kar ve zarar hesabının kabul edilmesine dair bir teklifin reddine ilişkin karar bu niteliktedir. Ve iptal davasına konu edilebilir.

İmtiyazlı pay sahipleri kurullarının TTK'nun 454. md.sine göre aldıkları kararların iptal davasına konu edilip edilmeyeceği öğretide tartışmalıdır. Moroğlu, TTK'nun 445-451. md.lerinin uygulanması açısından imtiyazlı pay sahipleri kurulunun kararlarının genel kurul kararı niteliğinde olduğunu, iptal davasına konu olabileceği savunulmaktadır. İmregün ise imtiyazlı pay sahibi kurulu kararlarının esas genel kurul kararının bir parçası olduğunu ve onun hüküm doğrulanabilmesinin şartı niteliğinde olduğunu, bir genel kurul kararı kabul edilemeyeceğini ileri sürerek iptal davasına konu edilemeyeceğini savunmaktadır. Bizce imtiyazlı pay sahibi kurulu kararlarının iptal davasına konu edilmesi mümkündür.

Azınlık pay sahipleri açısından, şirket esas sermayesinin en az onda birini Ser.PK'nun 11/8 md.sine göre, halka açık anonim şirketlerde ödenmiş sermayenin en az yirmide birini temsil eden payların sahiplerinin aynı yöndeki oyları ile oluşan azınlık kararları da genel kurulda alınmış olmakla beraber şirket tüzel kişiliğini ve organlarını hukuken bağlayan karar olması özelliği ile genel kurul niteliğinde olup azınlık pay sahipleri kararlarının iptal davasına konu edilebilir.

2. Genel Kurul Kararının Kanuna Aykırı Olması

Kanuna aykırılık, yalnızca TTK'nun 445. md.sindeki hükümlere veya anonim şirketi düzenleyen hükümlere değil, yürürlükte bulunan ilgili tüm mevzuat hükümlerine ve yazılı olmayan hukuk kurallarına, özellikle -yasal istisnalar dışında- pay sahipleri arasındaki eşitlik ilkesine aykırılığı da içerir.

Kanuna aykırılık terimi, şirket ana sözleşmesi ile idari düzenlemelere ilişkin tüzük, yönetmelik, kararname, tebliğ vs. hükümler dışındaki tüm objektif hukuk kurallarına aykırılığı kapsamaktadır. Ancak özel kanun hükmü ile var olan bir kanun hükmünün değiştirilmesi yetkisi açıkça idareye verilmiş ise, bu yetkiye dayanarak idarede bir tüzük, yönetmelik, kararname, tebliğ vs. ile bir düzenleme yapmış ve alınan genel kurul kararı bu düzenlemeye aykırı olursa burada iptal nedeni olacaktır. Örneğin anonim şirketlerin asgari esas sermayelerinin TTK'nun 332.md.sinin verdiği yetkiye dayanarak 50.000-TL'nin üzerine çıkaran Bakanlar Kurulu kararnamesine aykırı olarak

esas sermayeyi azaltan genel kurul kararı iptal davasına konu edilebilir. Bu aykırılık sadece TTK açısından değil, özel hukuk ve kamu hukuku aykırılığına da dayandırılabilir.

Anonim şirket genel kurulunda alınan bir genel kurul kararının kanuna aykırılık sebebiyle yokluk veya butlan mı olduğu yoksa iptal sebebi mi olduğu eTTK döneminde olduğu gibi tartışmalar doğuracaktır. eTTK’nu tasarımı hazırlayan Hirsch emredici hükümlere aykırı olan genel kurul kararlarının butlan değil, iptal edilebilir olduğunu belirterek gerekçesinde de mutlak butlanın süre ile sınırlı olmaksızın her zaman ileri sürülebileceğini, bunun genel kurul kararlarını sürüncemede bırakacağını, hukuk güvenliğini zedeleyeceğini, iptale konu olması durumunda 3 aylık süre ile sınırlı olduğunu belirtmiştir. İmregün emredici hükümlere aykırı olan tüm genel kurul kararlarının iptale konu edilmesini ve eBK’nunun 19 ve 20. md.sindeki genel kuruldan butlan yaptırımının ayrılmasını isabetli bulmamaktadır. Öğretide ileri sürülen ve Moroğlu , Domaniç ve Arslanlı tarafından savunulan görüşe göre; emredici hükümler mutlak emredici hükümler ve nisbi emredici hükümler olarak ikili bir ayrıma tabi tutularak, mutlak emredici hükümlerin şirketin dış ilişkilerini, nisbi emredici hükümlerin ise ortaklar arası ve ortakların şirketle olan iç ilişkilerini düzenleyen emredici hükümler olduğu, nisbi emredici hükümlere aykırılığın iptal edilebilirlik, mutlak emredici hükümlere aykırılığın ise butlan ile yaptırımlandırılması gerektiği beyan edilmiştir.

3. Genel Kurul Kararının Ana Sözleşmeye Aykırı Olması

Ana sözleşme bir şirketin anayasası niteliğindedir. Anonim şirket ana sözleşmesine aykırı olan kararların iptali de mümkündür. Buradaki aykırılık, şirket ana sözleşmesinde yer alan herhangi bir hükme muhalefetin olması halinde söz konusu olmaktadır. Örneğin, şirket sözleşmesinde öngörülen ağırlaştırılmış müzakere nisabına aykırı bir şekilde yapılan genel kurul toplantısında alınan kararların mahkemeden iptali istenilebilir.

Mutlak veya nisbi emredici hükümlerin aksini düzenleyen ana sözleşme hükümleri batıldır. Kanunların mutlak veya nisbi emredici hükümlerinin ana sözleşmeye alınması ve bu hükümlere aykırı hareket edilmesi halinde ana sözleşmeye aykırılıktan değil, kanuna aykırılıktan dolayı iptale konu edilecektir.

4. Genel Kurul Kararının Dürüstlük Kuralına Aykırı Olması

Genel kurulun şeklen yasaya ve ana sözleşmeye uygun aldığı kararın içerik olarak genel hukuk ilkeleri ile iyiniyet kurallarına (MK md.2) aykırı olması halinde iptal davasına konu edilmektedir. Bu düzenleme son derece yerindedir. Çünkü anonim şirketlerde yasa ve ana sözleşme ile çoğunluk ve azınlık çıkarlarını bağdaştırmak ve korumak için çeşitli hükümler sevk edilse bile görünüşte yasaya ve sözleşmeye uygun olarak alınan kararlar, gerçekte çoğunluğun yetkilerini kullanarak azınlığı ve bireysel pay sahibinin haklı çıkarlarını ihlal etmesi mümkündür. İşte bu durumda iptal davasında dürüstlük kuralına aykırılıktan dolayı genel kurul kararının iptali talep edilecektir.

5. Genel Kurul Kararının Eşitlik İlkesine Aykırı Olması

eTTK’nun da eşitlik ilkesi düzenlenmemiştir. 1163 Sayılı Kooperatif Kanununun 23. md.sinde ki düzenleme anonim şirketler içinde uygulanmaktaydı. Eşitlik ilkesi yTTK’nun 357. md. sinde düzenlenmiştir. İsviçre Federal Mahkemesi’nce kabul edildiği üzere, eşitlik ilkesi MK.’nun 2. md.sindeki dürüstlük kuralının anonim şirket hukukundaki yansımasıdır. Eşitlik ilkesine aykırılık, aynı zamanda dürüstlük kuralına aykırılığı oluşturur. Eşitlik ilkesine bir defa aykırı karar alınması iptal edilebilir karar olup, sürekli aykırılık oluşturan kararlar ise batıl olurlar. Örneğin; aynı hukuki durumdaki paylara farklı kar payı ödenmesi, kar payı ödenmesi konusunda paydaşlar arasında ayrıcalık yapan kararlar eşitlik ilkesine aykırıdır. Yargıtay ;“...sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararının iptali davasında sermayenin tahsil biçiminin ortaklar arasında eşitsizliğe yol açacağını ve TTK’nun 381. md. hükümlerine aykırı olduğu” yönünde karar vermiştir.

6. Hakların Başkalarına Zarar Vermeden Veya En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi

Genel kurulda şirket yararına karar alınırken, bu yararı sağlayacak birden çok yol varsa, azınlık ve münferit pay sahipleri için en az zararlı olan yol seçilmeli ve karara bağlanmalıdır. Örneğin; şirketin sermayesinin ihtiyacının çok üzerinde arttırılması suretiyle azınlık veya iktisaden zayıf pay sahiplerinin yeni paylardan mevcut pay oranlarında alabilmelerinin önlenmesi ve şirketteki pay oranlarının düşürülmesidir.

C. GENEL KURUL KARARI İLE AYKIRILIK ARASINDA İLLİYET BAĞI

TTK'nunun 445 md.sinde genel kurul kararı ile aykırılık arasında illiyet bağı ayrıca düzenlenmemiş ise de; yasa koyucu genel kurul kararının kanuna, ana sözleşmeye, dürüstlük kuralına aykırı olması halinde iptali için aykırılık ile karar arasında illiyet bağının olması kural olarak kabul edilmektedir.

TTK'nun md. 446/1 b bendinde istisnai bir düzenleme yaparak, toplantıya katılsın veya katılmasın her pay sahibine iptal davası açma hakkı tanımış ancak bu hakkın kullanılmasını, aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu kanıtlama koşuluna bağlamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

İPTAL DAVASI

A. GENEL OLARAK

TTK'nunun 445.md.sine göre kanun veya ana sözleşmeye ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararlarına karşı karar tarihinden itibaren 3 ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açılabilecektir.

İptal davası yenilik doğurucu eda davasıdır. Genel kurulda alınan bir kararın iptal edilebilir bir karar olduğunun veya olmadığının tespiti için pay sahipleri, yönetim kurulu veya yönetim kurulu üyeleri tarafından açılan tespit davası dinlenmez. İptal davası sonucunda genel kurul kararının iptaline karar verilmesi durumunda mahkeme kararın iptaline karar vermektedir. Genel kurulun yerine geçip doğru olan kararı belirlememektedir. Ancak genel kurulda maddi bir hata yaparak örneğin oylar yanlış sayılmış ve buna istinaden red veya kabul kararı verilmişse, açılacak iptal davası ile toplantı yönetiminde yapılan yanlış tespitin düzeltilmesi ve gerçek iradenin teyidi söz konusu olacağından, hukuk ve mantık da bunu gerektirdiğinden istisnaen iptal davası ile birlikte doğru olan kararın tespiti ile dava edilebilmektedir.

B. DAVANIN TARAFLARI

1.Davacı

Genel kurul kararının iptali için pay sahipleri, organ sıfatıyla yönetim kurulu ve yönetim kurulu üyeleri davacı sıfatı ile dava açabilirler.

1.1.Pay Sahipleri

Pay sahiplerinin genel kurul kararlarına karşı dava açma hakkı emredici kanun hükmüne dayanmaktadır. Pay sahibinin dava açma hakkının kaldırılmasını veya daraltılmasını öngören ana sözleşme batıl niteliktedir. Dava açabilme hakkı sermaye borcunun tamamının ödenmiş olması koşuluna bağlı değildir.

Pay sahiplerinin dava açma hakkı TTK'nun 446 (1) a ve b bendlerinde düzenlenmiştir.

TTK'nun da iptal davasının açılması paydaşlar açısından ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. Toplantıya katılan pay sahipleri ve toplantıya katılsın katılmasın her bir pay sahibinin dava açmasıdır.

A. Toplantıya Katılan Pay Sahiplerinin Dava Açma Hakkı

Genel kurul toplantısına katılan ve karara olumsuz oy veren pay sahibinin dava açabilmesi için muhalefetini genel kurul tutanağına geçirmiş olması gerekmektedir. Kararın lehine oy veren, çekimser kalanlar ve aleyhte oy kullanmasına rağmen karara muhalif olduğunu tutanağına geçirmeyen pay sahipleri iptal davası açamazlar. TTK md.446/a bendindeki bu düzenleme eTTK'nun 381 md.si ile aynıdır.

Gerek yTTK gerekse de eTTK'daki ifade yeterince açık değildir. eTTK döneminde öğretilerdeki baskın görüş ; pay sahibinin genel kurulda karara olumsuz oy verip, muhalefetini de toplantı tutanağına geçirilmesi gerektiği şeklindedir. Moroğlu'na göre; karara karşı red oy kullandığını tutanağına geçirten, karara muhalefetini de tutanağına geçirtmiş sayılacağını, baskın görüşün dava hakkını kısıtladığı yönünde görüş bildirmektedirler.

Yargıtay “Davacı, sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararının iptaline karar verilmesini talep etmiştir. Genel kurul kararlarının iptali şartları ve usulü TTK'da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Toplantıya katılan ancak muhalefet şerhini tutanağına yazdırmayan pay sahibi kararın iptalini isteyemez. Dosya kapsamında, davacının toplantıya bizzat katıldığı halde muhalefet şerhini tutanağına yazdırmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum karşısında genel kurul kararının iptalini isteyemez.” şeklinde muhalefet şerhinin tutanağına yazılması gerektiği yönünde karar vermiştir.

Tartışmalı hususlardan biride muhalefetin tutanağına geçirtilirken, bunun gerekçesinin verilmesinin gerekip gerekmediği, verilir ise, açılacak iptal davasında bu gerekçeye bağlı kalınıp kalınmayacağı yönündedir.

Öğretilerde; Domaniç, tutanağına muhalefetin gerekçelerinin de geçirilmesi gerektiği, aksinin muhalefet sayılamayacağı görüşündedir. Poroy, İmregün ve Moroğlu muhalefetin gerekçesinin tutanağına geçirilmesine ve bununla ilgili kalınmasına gerek olmadığını savunmaktadırlar. Kaldı ki; eTTK md.297 tutanağına muhalefet nedenlerini yazmayı düzenleyen kanun maddesi yTTK'da yer almadığından karara muhalefet gerekçesinin tutanağına yazılması gerektiği görüşü dayanaksız kalmıştır.

Yargıtay eski kararlarında muhalefetin gerekçesinin tutanağına geçirilmesi şartını aramışsa da son kararlarında gerekçe şartından vazgeçmiştir.

Yargıtay ;“ TTK.nun 381. maddesi uyarınca, toplantıda hazır bulunup da, karara muhalif kalarak durumu tutanağına geçirten pay sahipleri, öngörülen sürede olmak koşuluyla bu genel kurul kararının iptali için dava açabilirler. Ne var ki, davacının ibra oylamasından sonra söz alarak “murakıpcıca ibra edilmeleri istenmeyen yönetim kurulunun aynen ibrası uygun değildir” yolundaki açıklaması, anılan yasa hükmünde belirtilen muhalefet niteliğinde değildir. Eleştiri düzeyinde kalan bu açıklamanın karara muhalif kalıp, durumu tutanağına geçirtme biçiminde yorumlanması doğru değildir. Kaldı ki; yasada öngörülen biçimiyle, muhalif kalarak durumu tutanağına geçirtmek işleminden; tutanak yetkililer tarafından imzalandıktan sonra, karara karşı olan ve dava açmayı amaçlayan paydaşın, bunun altına gerekçeli olarak muhalefetini yazdırıp imzalamış ya da gerekçeli olarak ayrı bir kağıda yazarak imzaladığı muhalefetini toplantı başkanlığına sunup, gerekirse hükümet komiserini de uyararak bunun tutanağına geçmesini sağlamış olması anlaşılmalıdır. İbra kararına ilişkin davacı açıklaması da bu nitelikte olmadığından anılan kararın iptali konusunda dava hakkı doğmamıştır.” şeklinde muhalefetin gerekçesini dava şartı olarak görmüştür.

Yargıtay ; “Dava anonim şirket genel kurul kararlarının iptali istemine ilişkin olup, mahkemece yazılı gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmiştir. T.T.K.nun 381. maddesi uyarınca anonim şirket genel kuruluna katılan ortağın, bu genel kurulda alınan kararlara karşı iptal davası açabilmesi için, iptalini istediği karara karşı muhalif oy kullanmış olması ve keyfiyeti tutanağa geçirtmiş olması gerekmektedir.”

B. Toplantıya Katılıma Katılmanın Tüm Pay Sahiplerinin Dava Açma Hakkı

TTK'nun 446/1 b bendine göre; “Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri” iptal davası açma hakkına sahiptirler. Kanun hükmünde yazılı olan koşullara kısaca değinmek gerekirse;

AA. Davetin Usulsüz Olması

Genel kurula çağrının TTK'nun 414/1 md.sine aykırı olması yani çağrının usulsüz olması hali iptal sebepleri arasında yer almaktadır. Genel kurul toplantısına ilişkin davetin usulsüz olmasından kastedilen ; gündemin davete ilişkin ilânda ve iadeli taahhütlü mektuplarda yer almamış ve ilanın T. Ticaret Sicili Gazetesi, şirketin internet sitesinde ve ana sözleşmede öngörülen diğer ilân vasıtalarındaki şekilde yapılmamış olmasıdır. Bu gibi hallerde, genel kurul kararlarının iptali için dava açılması mümkündür. Ancak, ilan ve tebliğ edilen davetin usulüne uygun olarak yapılmamasına rağmen, pay sahipleri toplantıya katılmış ve bir itirazda da bulunmamışlarsa, genel kurul kararının iptali dava edilemez, çünkü pay sahibi toplantıya katılmakla usulsüzlük ortadan kalkmıştır.

BB. Gündemin Gereği Gibi İlan Edilmemiş Olması

Anonim şirket genel kurulları belirli gündemle toplanır ve gündemdeki konular pay sahipleri tarafından görüşülerek karar alır. Bu nedenle, gündemin gereği gibi ilân edilmesi pay sahipleri açısından önemlidir, çünkü gündemde yer alan konuların önemine göre pay sahiplerinin genel kurula katılıp katılmaması söz konusu olur. Gündem gereği gibi ilan edilmemişse, pay sahibinin toplantıda hazır bulunup bulunmadığı veya olumsuz oy kullanıp kullanmadığına bakılmaksızın iptal davası açılması mümkündür.

CC. Yetkisiz Kişilerin Genel Kurula Katılması

Genel kurul toplantısına katılma ve oy kullanma hakkına sahip olanlar kişiler şunlardır. Pay sahipleri veya temsilcileri ile pay üzerinde intifa hakkı bulunan kişiler veya temsilcileridir. Genel kurul toplantısına yetkili olmayanların katılması ve oy kullanması halinde, toplantıya katılmamış olan pay sahiplerinin iptal davası açma hakkı vardır. TTK'nun 446.d.sinden anlaşılacağı üzere, genel kurul toplantısına yetkisiz kişilerin katılması, kararın tek başına iptali için yeterli değildir, ayrıca bu kişilerin oylarının sayı itibariyle genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunun kanıtlanması gerekir. Bir başka deyişle, toplantıya yetkisiz kişilerin katılmasına rağmen, bunların oyları kararın alınmasına etkili değilse, yani yetkisiz katılanların oyları olmadan da genel kurul kararı yasada veya esas sözleşmede öngörülen nisaplara uygun olarak alınabiliyorsa, bunu şirketin ispat etmesi halinde, karar iptal edilemez.

1.2.Yönetim Kurulu

Yönetim kuruluda genel kurul kararlarının iptali için dava açma hakkına sahiptir. Yönetim kurulunun dava açılmasına oy çokluğu ile karar verileceği TTK md.390 'da düzenlenmiştir. Anonim şirketi temsile yetkili olan yönetim kurulunun davacı sıfatı ile dava açması halinde iptal davasında davalı anonim şirketi temsile yetki kişi TMK'nun 427/4 md.sine göre mahkemece atanacak olan kayyım olacaktır.

1.3.Yönetim Kurulu Üyelerinden Herbiri

TTK'nun 446. md/c bendine göre; "Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri" iptal davası açma hakkına sahiptir. Bu hükme göre yönetim kurulu üyelerinin dava açması ve bu davanın dinlenmesi genel kurul kararlarının uygulanmasının yönetim kurulu üyelerinin kişisel sorumluluklarına yol açabilmesi koşuluna bağlanmıştır. Hakim somut olayda öncelikle davacı bakımından cezai ve hukuki sorumluluk olup olmadığını resen inceleyecek, duruma göre davanın esasına geçecek veya davanın reddine karar verecektir.

1.4.Hisse Üzerinde İntifa Hakkı Tesis Edilmiş Olması Halinde

Pay sahibi anonim şirketteki payının tamamı üzerine intifa hakkı tesis ettiğinde genel kurula katılma, oy kullanma ve genel kurul kararlarına karşı dava açma hakkının intifa hakkı sahibinde mi, yoksa çıplak mülkiyete sahip hissedara ait mi olacaktır. Pay senedinin tamamı üzerinde intifa hakkı tesis edilmişse, aksi kararlaştırılmamışsa, oy kullanma hakkı intifa hakkı sahibine aittir. (TTK m.432/2). Ancak, intifa hakkı sahibi, pay sahibinin menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde göz önünde tutarak hareket etmemiş olmasından dolayı pay sahibine karşı sorumludur. (TTK m. 432/2)

Bu durumda iptal davasının kimin tarafından açılacağı yönünde TTK'nun da açık hüküm yoktur. Genel kurulda oyu intifa hakkı sahibi kullandığı için iptal davası açma hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir. İsviçre hukukunda, GK kararlarına karşı dava açma hakkı hem intifa hakkı sahibi hem de payın çıplak mülkiyetine sahip malike ait olduğu kabul edilmektedir.

Yargıtay "Taraflar arasındaki uyuşmazlık, davacının genel kurul iptali konusunda dava hakkı bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır. TTK'nun 360/4. maddesinde açıkça "Üzerinde intifa hakkı bulunan bir hisse senedinden doğan rey hakkı, intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır hükmü öngörülmüştür." Şu halde mahkemece, uyuşmazlığın yukarıda anılan açık kanun hükmü çerçevesinde değerlendirilerek, davacının dava hakkı olduğunun kabul edilip, işin esasına girilmesi, bundan sonra tarafların tüm kanıtları ile davalının tüm savunmalarının değerlendirilmesi ve özellikle davalıya hisse devir sözleşmesinin getirtilerek, tüm kanıtlar birlikte değerlendirildikten sonra işin esası hakkında bir karar verilmek gerekirken, davaya uygulama alan ve olanağı bulunmayan TTK'nun 403 ve 38. md.lerine göre davanın dava hakkı yokluğundan reddi doğru olmamış ve kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir." şeklinde hüküm tesis ederek intifa hakkı sahibinin davacı sıfatına sahip olduğuna karar vermiştir.

1.5.Müflis Pay Sahibinin İptal Davası Açma Hakkı

Bir anonim şirketin pay sahibi olan gerçek veya tüzel kişinin iflas etmesi halinde, iflas masası kuruluncaya kadar masayı idare ve temsil ile görevli iflas memuru,masa kurulmuşsa masanın temsilcisi genel kurula katılmış ve karara muhalefet oyu kullanıp bunu tutanağa geçirmiş ise dava açma hakkına sahiptir. Bu zorunluluğa istisnaen gerek bulunmayan durumlarda yine dava açma hakkına haizdir.

1.6.Müktesep ve Vazgeçilmez Hakların İhlâli

TTK'nunda iptal sebepleri arasında sayılmamış olmakla birlikte, genel hükümlerden çıkarılabilen bir iptal sebebi de, müktesep ve vazgeçilmez hakların ihlal edilmesi durumudur. TTK md.452'e göre; "genel kurul, aksine sözleşmede bir hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; müktesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır." hükmü amirdir. Müktesep ve vazgeçilmez haklar; pay sahiplerine pay sahipliği sıfatı nedeniyle tanınmış olup bunların açık veya zımni rızaları olmadıkça genel kurul veya yönetim kurulu kararları ile kısmen veya tamamen değiştirilemeyen veya kaldırılamayan pay sahipliği hakları olarak tanımlanabilir. Pay sahibi genel kurula katılmamış olsa veya katılmış

olmakla birlikte karara muhalif kalıp tutanağa yazdırmamış olsa dahi münferit müktesep hakkının alınan kararlar ihlal edilmesi halinde, iptal davası açabilir. Aksi halde, hak sahibinin rızası olmadan müktesep hakkının kaldırılması veya kısıtlanmasına müsaade edilmiş olur ki, müktesep hakkın içeriğine uymadığı gibi yasaya aykırılık teşkil eder.

1.7.Halka Açık Anonim Şirketler Yönünden Sermaye Piyasası Kurulu

Ser.PK'nun 23/2. md sine göre kurul Ser.PK'nun 23/1. md sine aykırı karar verilmiş olması halinde iptal davası açma hakkına sahiptir.

2.Davalı

Anonim şirket genel kurulunda alınan karara karşı açılan dava şirkete karşı açılacaktır. Davada davalı olarak şirketi temsil yetkisi yönetim kurulundadır. Şirketin iflas etmesi halinde iflas idaresi şirketi temsil etmektedir. Tasfiyeye girmiş olan şirkette tasfiyeye yönelik işlemlerle ilgili kararın iptali için açılan davalarda şirketi tasfiye memuru temsil eder,yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğu bireysel olarak dava açmışlarsa şirketi kayyım temsil edecektir.

C. İPTAL DAVASININ USUL HUKUKUNA İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ

1.Dava Açma Süresi

Genel kurul kararına karşı iptal davası, söz konusu kararın alındığı tarihten itibaren üç ay içinde açılmalıdır. Bu süre, hak düşürücü niteliktedir. Dava açma süresi genel kurul kararının alındığı tarihte başlar.

Süreye ilişkin kural emredici nitelikte olduğundan, ana sözleşme ile aksi kararlaştırılmaz. Kanununun amir hükmü gereğince bu süre içerisinde dava açılmazsa dava hakkı düşer. Davanın yasal süre içerisinde açılıp açılmadığı hakim tarafından resen dikkate alınır.

İptal davası açıldıktan sonra, duruşmaya üç ay geçmeden başlanamaz, çünkü birden fazla iptal davası açılmışsa, usul ekonomisi açısından davalar birleştirilerek görülür.Aynı açılmış olan davaların birleştirilmesi zorunlu olduğundan birleştirme için ayrıca talepte bulunulmasına gerek yoktur. Aynı karar için iptal davası açıldığını öğrenen mahkeme resen birleştirme kararı verir. Davaların birleştirilmesi için aynı genel kurul kararının iptalinin istenmiş olması yeterli olup, ayrıca iptal sebeplerinin aynı olması şart değildir.Aynı genel kurulda alınan değişik kararlar için açılan iptal davaları birleştirmesi zorunlu değildir.

2.Yetkili Ve Görevli Mahkeme

İptal davası şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemede açılır. Ana sözleşme ile aksi kararlaştırılmaz. TTK md.225'de düzenlenen yetki kamu düzenine ilişkin kesin yetki kuralıdır.

Dava açıldıktan sonra şirket merkezi taşınırsa dahi yeni yerin yetkili olmayacaktır. Üç aylık dava açma süresi dolmadan yeni merkezin bulunduğu yerde dava açılırsa ,yeni yer mahkemesinde görülmek üzere davaların birleştirilmesine karar verilir. Görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir. Asliye ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerlerde asliye hukuk mahkemesi, ticaret mahkemesi sıfatı ile davaya bakmakla görevlidir.

Genel kurul kararlarının iptaline yönelik tahkim yoluna gidilemeyeceği kabul edilmektedir. Nitekim TTK'nun 445.md. si genel kurul kararlarına karşı dava açılacağını emredici hüküm ile düzenlemiştir.

3.Yargılama Usulü

Genel kurul kararlarının iptali için açılacak olan dava basit yargılama usulüne göre çözümlenir. HMK'nun 104. md.sindeki bir haftalık ek süre iptal davası için uygulanmayacaktır.İptal davalarına karşı 3 aylık hak düşürücü süre HMK'nun veya hakimin belirlediği süre olmadığından üç aylık sürenin son gününün adli tatile rastlaması halinde 1 haftalık ek süre uygulanmayacaktır.

Genel kurul kararlarına karşı açılacak olan iptal davası maktu harca tabi olup,dava sonucunda hükmedilen vekalet ücreti de maktudur. Ayrıca mahkemece verilen karar da temyize tabidir.

4.Teminat

İptal davası açarken davacılar bir teminat göstermek zorunda değildirler. Ancak mahkemece, şirketin talebi üzerine muhtemel zararlarına karşı davacılar tarafından teminat gösterilmesine karar verebilir. Teminatın niteliğini ve miktarına mahkeme karar verir.Madde metninde belirtilen davacılar tarafından pay sahiplerinin anlaşılması gerekmektedir. İptal davası açmayı görevi nedeniyle ve şirket yararına yapmak durumunda olan yönetim kurulu üyelerine böyle bir yükümlülük yüklemek teminata ilişkin hükmün amacına aykırıdır.Teminat tutarının, dava hakkını engellemeyecek ölçü ve miktarda

olması gerekir. Teminat gösterilmesine ilişkin talebin, iptal davası açıldıktan sonra ve davanın esasına girilmeden önce yapılması gerekir.

5.Davanın Açıldığı Ve Duruşma Gününün İlanı

Genel kurul kararına karşı iptal davası açılması durumunda, tebligatın şirkete yapılması üzerine şirketi temsile yetkili organ (yönetim kurulu, kayyım, tefsiye memuru,iflas memuru) iptal davasının açıldığını ve duruşma gününü usulüne uygun olarak ilan eder ve şirketin internet sitesine koyar.İlanın yapılmasındaki amaç pay sahibi ve üçüncü kişileri bilgilendirmektir. Kanunda ilanın ne zaman yapılacağı düzenlenmemiştir. Moroğlu'na göre; duruşma gününden önce yapılması gerekmektedir. Yine TTK'nun da ilanın yaptırılmaması durumunda yatırımın ne olacağı düzenlenmemiştir. Bu durumda ilanın yaptırılmaması nedeniyle zarar görenler genel hükümlere göre tazminat talep edebileceklerdir.

Halka açık anonim şirket genel kurul kararlarına karşı ve Ser.PK.'nun 12.md.si uyarınca yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası açılması durumunda davanın ve kesinleşmiş mahkeme kararının öğrenme tarihinde en seri haberleşme aracı ile kamuoyuna duyurulması zorunludur. Davanın açıldığı en geç davanın açılmış olduğunun öğrenildiği günü izleyen işgünü saat 09:00'a kadar kurula ve ilgili borsaya bildirilecektir..

6. Genel Kurul Kararının Uygulanmasının Ertelenmesi

Genel kurulda alınan bir davanın iptal edilebilmesi için açılan davada , mahkeme yönetim kurulu üyelerinin görüşünü alarak aleyhine iptal davası açılan GK kararının uygulanmasının geriye bırakılmasına karar verebilir. Nitekim Yargıtay yönetim kurulu üyelerinin görüşü almadan verilen yürütmenin durdurulması kararını hukuka aykırı bulunmuştur.

Genel kurul kararının uygulanmasının ertelenmesi de bir ihtiyati tedbir niteliğindedir. TTK'nun 449. md.si hükümleri saklı kalmak üzere HMK hükümlerinin kararın uygulanmasının ertelenmesinde uygulanır. Buna göre; pay sahipleri tarafından genel kurul kararının uygulanmasının ertelenmesi talep edilirse mahkeme HMK'nun 87,392,395 ve 396. md.lerine göre teminat gösterilmesine hükmedebilecektir.

D. İPTAL KARARINA KARŞI KANUN YOLU

İptal davası sonucunda verilen karara karşı, kararın tebliği tarihinden itibaren 15 gün içerisinde temyiz yoluna başvuru yapılabilir. Temyiz başvurusu kural olarak icrayı durdurmadığından temyiz ile birlikte dava konusu genel kurul kararının uygulanmasının ertelenmesinin de Yargıtay'dan talep edilebileceği Moroğlu tarafından savunulmaktadır. Ayrıca genel kurul kararına karşı karar düzeltme yoluna başvuru yapılması mümkündür.

E. KÖTÜ NİYETLE DAVA AÇILMASI HALİNDE SORUMLULUK

Genel kurul kararı aleyhine kötü niyetle iptal davası açılması halinde, davacılar bu nedenle şirketin uğradığı zararlardan müteselsilen sorumludurlar. Yasa koyucunun amacı, iptal kararı alınamayacağını bilmesine rağmen dava hakkının kötüye kullanılmasını önlemektir.Davanın

kötüniyetle açılmış olması ve dava sonucunda red kararı verilmiş olması gerekmektedir. Moroğlu, davacıların sorumlu tutulabilmeleri için şart olan kötüniyetin yani kastın kanıtlanmasının çok zor olduğunu beyanla TTK'nun 451. md.si hükmünün kanundan çıkarılması gerektiğini savunmaktadır.

Tazminat davasını şirketi temsilen yönetim kurulu tarafından iptal davası açanlar aleyhine açılır. Zararı ispat yükü davacı şirkete aittir.

F. MAHKEME KARARININ ETKİSİ

1. İptal Davasının Reddi Kararı

İptal davası açmaya yetkili olan kişiler/kurumlar tarafından açılan davanın reddine karar verilmesine ilişkin kesin hüküm usul hukuku gereğince davanın taraflarını ve külli halefleri için bağlayıcıdır. Aynı genel kurul kararı için başka davacılar tarafından dava açılması halinde davaların birleştirileceği esas olmakla birlikte, davaların birleştirilmemesi durumunda kararın iptaline karar verilirse bu kesin hüküm tüm pay sahiplerini bağlayacaktır.

2. İptal Davasının Kabulü Kararı

Genel kurul kararının iptaline ilişkin verilen mahkeme kararı kesinleştikten sonra bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder. İptale konu genel kurul kararı, mahkeme tarafından iptal kararı verilip bu karar kesinleşinceye kadar geçerlidir. Kararın iptaline ilişkin kesin hüküm pay sahipleri, şirket organları ve bu organların üyeleri ile kural olarak 3. şahıslar hakkında da hüküm ifade eder. İyi niyetli 3. kişilerin edindiği haklar saklıdır.

Mahkeme tarafından verilen iptal kararı geçmişe etkili olur ve genel kurul kararı hiç verilmemiş gibi bir durum ortaya çıkar. Genel kurul kararlarının iptalinin geçmişe etkili olmasını iç ilişki ve dış ilişki olarak iki şekilde incelemek gerekmektedir. İç ilişki bakımından ,örneğin görev süreleri henüz dolmamış olan yönetim kurulu üyelerini azledip yerine yenilerinin seçildiği bir genel kurul kararı iptal edildiğinde bu tarihte azledilen yönetim kurulu üyeleri görevlerine geri dönebilirler. Ancak yönetim kurulunun seçimine ilişkin genel kurul kararı iptal edilse bile, iyi niyetli üçüncü kişilerle temsil yetkisi içinde yaptıkları işlemler geçerli olmaktadır. Yani iptal kararına ilişkin kesin hüküm iç ilişkide geçmişe etkili olsa bile, dış ilişkide geçmişe etkili olmayabilir.

Mahkemece iptale karar verildiğinde yönetim kurulu bu kararın bir suretini derhal ticaret siciline tescil ettirmek ve internet sitesine koymak zorundadır.

3. İptal Kararı İle Birlikte Mahkemenin Genel Kurul Kararını Düzeltip Düzeltmeyeceği

Mahkeme iptal edilen kararın yerine yeni bir karar alamaz veya iptaline karar vereceği genel kurul kararını düzeltmez. Mahkemenin genel kurul yerine geçerek düzeltme biçiminde bir karar vermesine olanak yoktur. Çünkü anonim şirketlerde karar verme yetkisi ortaklardan oluşan genel kurula aittir.Sonuç olarak, mahkemenin, hiçbir zaman genel kurulun yerine geçerek karar vermesi veya genel kurulun belirli yönde karar vermesine hükmetmesi söz konusu değildir.Mahkeme ancak bilançodaki maddi hataların düzeltilerek onanmasıyla sınırlı olarak karar değişikliği yapabilir.

4. İptale Konu Genel Kurul Kararının Genel Kurul Tarafından Alınacak Başka Bir Karar İle Düzeltip Düzeltilemeyeceği

İptal davasına konu olan bir genel kurul kararının mahkemece karar verilmeden önce genel kurulda düzeltilip düzeltilemeyeceği hususunda TTK'nun da açık hüküm yoktur. Doktrinde genel kurulca alınan bir kararın verilen hakların başka bir genel kurul kararı ile geri alınamayacağı kabul edilmektedir.

SONUÇ

Genel kurul, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin usulüne uygun olarak bir çağrı veya çağrıda olmadan gündem maddelerini görüşmek ve karar bağlamak üzere bir araya gelmesinden oluşan bir karar ve idare organıdır. Genel kurul niteliği itibariyle bütün pay sahiplerinin katıldığı ve oy kullanabildikleri tek organdır.

Genel kurulda alınan kararlarının kanuna, esas sözleşmeye veya dürüstlük kurallarına aykırı olması halinde pay sahipleri, yönetim kurulu veya sorumlulukları doğacak ise yönetim kurulu üyelerinin her biri şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde karar tarihinden itibaren üç ay içinde dava açabilecektir.

Mahkemece basit yargılama usulüne göre görülecek olan davanın sonucunda davanın reddi kararı verilmesi durumunda davacılar aleyhine şirketin zararının tazmini için dava açılacaktır. Bu durumda davacıların kötü niyetinin ispat edilmesi şarttır. Davanın kabulüne karar verilmesi halinde mahkeme tarafından verilen iptal kararı geçmişe etkili olmaktadır. İyiniyetli üçüncü kişilerin hakları saklıdır.

Uygulamada iptal davalarına sıkça rastlamaktayız. Pay sahipleri çoğu zaman dava açmayı bir tehdit unsuru olarak şirkete karşı kullanmaktadırlar. Doktrinde davanın açılmasının zorlaştırılması gerektiği yönündeki görüşlere bizde katılmaktayız. Dava harcının ve vekalet ücretinin nisbi harca tabi olması ileri sürülen görüşler içerisinde yer almaktadır.

KAYNAKÇA

BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul – 2014.

BAHTİYAR, Mehmet – HAMAMCIOĞLU, Esra ; Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları , İstanbul – 2014.

BİLGİLİ, Fatih, DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, Bursa-2013.

BİLGİLİ, Fatih, DEMİRKAPI, Ertan, Ticaret Hukuku Dersi, Bursa-2012.

ERİŞ, Gönen, Ticari İşletme Ve Şirketler, Ankara-2007, C:II.

İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, İstanbul – 1989

İMREGÜN, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, İstanbul – 1996.

İMREGÜN, Oğuz, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarına Karşı Pay Sahiplerinin İptal Davası Açma Hakkı.

Kazancı İçtihat Programı.

MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul – 2012.

PULAŞLI, Hasan, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı Ve Müeyyidesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XVII, Y.2013.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuk Şerhi, Ankara – 2011.

ÜÇİŞİK, Güzin, ÇELİK, Aydın, Anonim Ortaklıklar Hukuku, Ankara-2013, C.I.